

KENYA HIGH SCHOOL
MOCK 2019
KISWAHILI PAPER 2

MUDA: SAA 2½

(Alama 15)

UFAHAMU

Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali

Basi huu ni mwanzo tu. *Mwanzo wa ngoma ni lele.* Huu ni mwanzo wa safari ndefu. Itatuchukua miaka na mikaka. Lakini msiwe na papara, Sharti mwanzo tutanabahi twaelekea wapi ndipo tuamue tutasafiri je. Tahadhari na hatari ya hasira visasi na papara pamoja na maradhi yanayozidi yote, yaani maradhi ya matumaini yanayozidi uhalisi. Matumaini yaliyopindukia ndiyo huwaleweshwa watu wakadhani watapata afueni wakizifuata pepo za siasa za chama kimoja au siasa za vyama vingi, mfumo wa soko huria au mfumo wa ukiritimba, mfumo wa utandawazi au mfumo wa kibepari, utawala wa kidikteta au utawala wa kidemokrasia na

KISW. KENYA HIGH

1

udini, ujamaa na ukomunisti na kadhalika.Hatari kabisa hii ya kujenga nyumba kwa karata.Nasemia tena,tahadjari na ulevi wa ushindi.Mimi nashauri hivi;hatua ya kwanza ni elimu si elimu ya shahada na stashahada zipatikanazo vyuoni. Elimu ya kujielewa sisi nani twatoka wapi, twaelekea wapi na utu tutaurejeshaje pahali pake mahsusi toka kule mwituni kwa wanyama Ulikotokomelea”.

Amani awe mtemi!” umati ukadai

Hapana.Hata kidogo.Badala yake acha amani iwe na mtemi mpya msinivishe joho ambalo si makamo yangu kulivaa”,aliwaambia.”Kaeni mfikirie vema juu ya mustakabali wenu.Nilichodhamiria mimi ni kushirikiana na ndugu yangu madhubuti kumnyonyoa kipungu mmoja,ila sikutaka niingie pahala pake niruke juu nikijihadaa kwamba nitafika mbinguni.

Ila msikubali dhuluma.Dhuluma msikubali, Ikija dhuluma tena, msimlaumu mtu mwingine, Jilaumuni wenyewe. Nakumbusha tu ya kwamba kuwepo mamlakini kwa mtemi Nasaba bora muda wote huo si kosa lake tu.Alisema Amani.Ni kosa letu sote.Tulimruhusu sisi wenyewe kwa kimya chetu,kwa kukubali dhuluma zake na udhalili wetu.hatuwezi kumlaumu peke yake.Kwa kila mtawala katili kuna umma uliomruhusu ama kampa uwezo wa kutekeleza ukatili wake.

Punde si punde mkutano ukesha watu wakafumukana wakiwa wamestaajabu Amani alisadiki kwamba toba ya mwalimu majisifu ilitosha.Amani alijambia mwenyewe kwamba mkono uliondika kidagaa kimemwozea ungeandia riwaya tena na tena tamthilia na nudhuma na hadithi fupi mpaka maktaba zijae zitapike.Mwenyewe mwalimu majisifu alilewa chopi zaidi kuliko mwanzo,hadi siku yake ya mauko ila katika kulewa na kuleuka,akawa hawaoni tena watoto wake walemavu kama masimbi na mashata au laana kwa kosa lolote la mkewe au lake mwenyewe ama la watoto wenyewe.

”Hakuna jambo muhimu sasa kama wanangu wapendwa”,alipita akiimbaimba akishauchapa na kuwaza vivup hivyo alipoleuka

”Hatuwezi kuwa binadamu endapo hatuoni walemavu kama wenzetu.tuktakuwa tumelemaa ulemavu mbaya zaidi kuliko ulemavu”. Kauli hii ilikuwa tokeo la funzo alilojifunza mwalimu majisifu kutokana na amali na kalima za imani kuwaelekea watoto wake walemavu.

(Imenulikuliwa kutoka kwa riwaya ya kidagaa kimemwozea- Ken Walibora)

- (a) Kulingana na taarifa ni nini kinachochea dhuluma katika jamii (alama 2)
- (b) Eleza mabadiliko yaliyochochea katika maisha ya mwalimu majisifu (alama 2)
- (c) Taja changamoto ambayo walemavu hupitia katika jamii (alama 2)
- (d) Ni nini maana ya mwanzo wa ngoma ni lele' Ukirejelea kufungu hiki (alama 2)
- (e) Fafanua mwelekeo uliostahili kuchukuliwa ili kutimiza ndoto zao kama ilivyo katika taarifa (alama 4)
- (f) Eleza maana ya
- (i) Waombolezaji wa kuhesabu
- (ii) Ukiritimba (iii) Kumnyonyoa kipungu

UFUPISHO

(ALAMA 15)

Soma taalifa kisha ujibu maswali yanayofuata

Tangu mwaka huu uanze, kumekuwa na ongezeko la visa vya watu kupatikana wakiwa na pesa zinazoshukiwa kuwa bandia. mwezi jana, polisi katika eneo la Ruiru kaunti ya Kiambu walinaswa kwenye nyumba moja, pesa bandia za thamani ya 32 bilioni. pesa hizo zilikuwa mchanganyiko wa Dola, Pauni na za Kenya na zilikuwa pesa hizo zilikuwa zimeingizwa kenye masanduku 20 ya mabati. Tayari washukiwa walifikishwa mahakanani kuhusiana na tukio hilo.

Siku chache baadaye polisi wamepata pesa nyingine bandia zikiwa zimehifadhiwa kwenye kasha salama ndani ya benki ya Barclays.

Polisi wanasema mteja wa benki hiyo tawi la Queens way jijini Nairobi, aliingiza pesa hizo pia zikiwa za kigeni, zenye thamani ya Sh. 2 bilioni. Awali polisi wa kitengo cha Flying Squad na wenzao wa kupeleleza uhalifu (DCI) walikuwa wamekisia kiwango cha pesa kuwa Sh. 17 bilioni vyovyote iwavyo, pesa hizi ni nyingi mno kuwa zinaweza kuwa mikononi mwa watu. kusambaa kwa pesa bandia, kunaashiria kuwa humu nahini, kuna watu ambao wana viwanda vya kutengeza fedha hizo na kuna uwezekano mkubwa kwamba baadhi ya wananchi wanazitumia bila ya kuwa na habari.

Kusambaa kwa pesa nyingi kunatukumbusha mwaka 1992 wakati aliyekuwa kiongozi wa vijana wa chama cha kanu, alipokuwa akisambaza pesa kana kwamba alikuwa na kiwanda chake. Ni wakati huo ambapo noti ya Sh. 500 ilitolewa kwa mara ya kwanza.

Lakini matokeo yake ni kuwa uchumi wa nchi ulisambaratika wakati huo. Baada ya uchaguzi mkuu wa 1992 ambao Rais Daniel Arap Moi alishinda tena, nchi ilijikuta ikipitia kipindi kigumu cha kiuchumi.

Kusambaa kwa pesa bandia wakati huu ambapo Kenya inakubwa na madeni makubwa, ni hatari kwa uchumi wetu. Pesa zinaposambaa kwa wingi katika nchi, zinapoteza thamani yake na kufanya kila bidhaa na huduma kuwa ghali tukiendelea kuruhusu wahuni wachache wachapishe pesa za ziada na kizitumia kwenye soko letu tutakuwa tumeidhinisha kuporomoka kwa uchumi ambao tayari uko katika hali isiyoridhisha

Polisi wanaochunguza wana wajibu wa kutambua chanzo cha pesa hizo na kukikomesha kabisa. Nchi yetu inahitaji kuimarisha uchumi wake ili wananchi wanufaika kwa jasho lao na wala si kuruhusu watu wachache watuamamize kwa kutafuta utajiri kwa njia za mkato.

(imenukuliwa kutoka kwa Taifa leo tarehe 20/3/2019).

- (a) Fupisha ujumbe wa aya tatu za mwanzo kwa maneno 70- 80 (alama 8,1 mtiririko)

Matayarisho

Nakala safi

- b) Kwa kutumia maneno 60-70, bainisha mambo muhimu yanayotokea katika aya tatu za mwisho matayarisho

Nakala safi

3. MATUMIZI YA LUGHA

(Alama 40)

- (a) Tunga sentensi iliyo na muundo ufuatao
I + N + V + Ts + T + E

(alama 3)

- (b)(i) Eleza maana ya silabi

(alama 1)

- (ii) Andika neno lenye muundo ufuatao wa silabi-konsonanti + irabu + konsonanti + irabu

W. KENYA HIGH

(alama 1)

(c) Eleza sifa mbili mbili za sauti zifuatazo

(alama 2)

(i) /o/

(ii) /f/

(d) Andika visawe vya maneno yaliyopigiwa mstari
Maghulama wale walishiliki katika Kinyang'anyiro hicho kwa ustadi

(alama 1)

(e) Tunga sentensi tatu kuonyesha matumizi ya neno 'kimya' kama:

(alama 3)

(i) Kielezi

(ii) Nomino

(iii) Kitenzi

(f) Huku ukitolea mifano onyesha matumizi matatu ya alama hisi katika lugha (!)

(alama 3)

(g) Eleza matumizi mawili ya kiambishi 'ji'

(alama 2)

(ii) Tunga sentensi moja kuonyesha moja ya matumizi hayo

(alama 1)

(h) Changanua sentensi ifuatayo kwa visanduku
Mwanasiasa anahutubia wananchi huku wakimshangilia

(alama 4)

(i) Andika wingi wa sentensi ifuatayo
Yeye ndiye mkulima bora atakayetuzwa na katibu mkuu wa kilimo

(alama 2)

(j) Tumia kiwakilishi kisisitizi cha mbali sana na nomino katika ngeli ya U-ZI kutunga sentensi

(alama 2)

(k) Bainisha mofimu katika neno "LILILOPIKWA"

(alama 3)

(l) Andika katika msembo wa taarifa
"Sara!sara!" Mama aliita kwa hasira

(alama 2)

(m) Ainisha vishazi katika sentensi ifuatayo: Japo wageni walikuwa wengi waliweza
kuwatumbuiza

(alama 2)

(n) Andika udogo wa sentensi

(alama 2)

Paka alirukia mfupa uliorushiwa kwa dirisha

(o) Yakinisha sentensi ifuatayo
Usipofanya kazi hiyo kwa bisii hutafanikiwa (alama 2)

(p) Eleza matumizi ya 'ka' sentensi ifuatayo
(i) Tuliamba, tukaoga, tukasali, kisha tukaanza safari (alama 1)

q) Bainisha kiarifu katika sentensi
Mwalimu wao aliwafunza vizuri (alama 2)

4. ISIMUJAMII

(Alama 10)

(a) Eleza namna kaida zifuazo zinavyoathiri matumizi ya lugha katika jamii
(i) uhusiano (alama 4)

(ii) Malezi

(b) Eleza majukumu mawili ya lugha ya Kiswahili kama lugha ya taifa katika nchi ya Kenya (alama 2)

(c) Taja sifa nne zinazotambulisha sajili ya hospitali